

مصوت های بلند همیشه یک واج است: فقط در عروض رشته انسانی گفته می شود. مصوت بلند دو برابر مصوت کوتاه کشش دارد. این مسئله هیچ ربطی به شمارش تعداد واج ها ندارد.

جایگاه همزه (مرتبط با درس ۷ فارسی ۲)

چه موقع همزه به صورت «ا» نوشته می شود: همزه آغازین که با مصوت کوتاه همراه می شود به صورت «ا» نوشته می شود.

در دو حالت املائی همزه اختیاری است (به دو صورت نوشته می شود):

۱- در واژه هایی مانند مساله / مسئله که قبل از همزه ساکن و خود همزه مفتوح است.

۲- در واژه هایی مانند مسؤل / مسؤل که بعد از همزه (او = U) باشد.

ضرورت نوشتن همزه بر روی جایگاهش: اگر «ء» را بر روی جایگاهش نویسیم جایگاه همزه به عنوان یک حرف جداگانه خوانده می شود پس نباید منشأ یا ملاً را به صورت منشاء و ملاء نوشت و برعکس شیء را نیز نباید به شکل شی بنویسیم زیرا در این صورت ی جایگاه همزه نیست و باید خوانده شود.

کی همزه به صورت «آ» نوشته می شود: اگر پیش از همزه ـُ نباشد و بعد از آن صدای /و/ بیاید.

کی همزه به صورت «ؤ / ئ» نوشته می شود: پس از همزه (و = یو) بیاید: مسؤل - مسؤل

کی همزه به صورت «أ / ا» نوشته می شود: پیش از همزه ساکن و خود همزه فتحه داشته باشد: هیئت - هیأت (رأفت فقط یک شکل املائی دارد زیرا همزه آن ساکن است و حرف پیش از آن فتحه دارد).

فرایند های واجی افزایشی و کاهشی (مرتبط با درس ۸ فارسی ۲)

رمز به خاطر سپردن واج های میانجی با مثال: کاج گوید: پلکان (ک)، نکته ای (ا)، سبزیجات (ج)، شیفتگان (گ)، بانوان (و)، ی (آشنايان)، د (بدان بدین)

نمونه واژه هایی که فرایند واجی افزایشی دارند: ستایش - نیاکان - زندگی - راهیان - آینده - خستگی - آزادگی - مثنوی معنوی - حماسه ی بشریت - جامه ی شمس - رویش - دیده شاه - روی روشن

برخی واژه ها بیش از یک صامت میانجی دارند: مثل آینده ای (ی-ا)

نمونه واژه هایی که فرایند واجی کاهشی دارند: امضا - دست بند - دسترس - سرانجام - دل افروز - درآمد - اتفاق افتاد - قهرمان است - رخت شویی - دوست داشتن - چندگانه - شهر آورد - چشم انداز - درخواست کرد - برافروخته - مراجع (=مراج: هفدهمین المپیاد ادبی).

گاهی در یک واژه دو بار فرایند واجی کاهشی اتفاق می افتد: تندخوانی - گوشت خوار

اگر همزه آغازین هم در شکل گفتاری و هم نوشتاری حذف شده باشد کاهشی نداریم: دلاور - دلارام - دستاورد - پیشاهنگ - پیشامد = چون شکل گفتاری و نوشتاری آنها یکسان است: دستاورد = دست + آورد: حذف همزه «آورد» در شکل نوشتاری و گفتاری.

کاهش واو در آخر کلمه یک هجایی چهار واجی: عفو = عف (در کتاب درسی نیامده است)

دوبار فرایند واجی افزایشی: گویندگان (ی - گ) نیاکان (ی پنهان - ک)

فرایند واجی افزایشی همراه با فرایند ابدال: واژگانی مانند گیسوان، بانوان، کندوان و نیکوان که مختوم به مصوت بلند «و» هستند پس از جمع شدن، این مصوت بلند به مصوت کوتاه ـُ تبدیل می شود سپس صامت میانجی «و» آورده می شود.

تنها موردی که در دو طرف واج میانجی مصوت نیست: پشیمان که «ب» افزایش آوایی است. زیرا نه نقش دستوری دارد نه ممیز معناست.

ترکیب اضافی و وصفی (مرتبط با درس ۹ فارسی ۲)